

SamZon - aktörernas samsyn och verkan

Foto: Elin Lindén.

Av: Caroline Beck-Friis, Claes Larsson, Elin Lindén, Johanna Ankarcrona, Sofie Gunnarsson

Beställare: Helena Elmquist, Odling i Balans

SLU-handledare: Lars Hallgren

SAMMANFATTNING

Beställaren av det här studentprojektet är Helena Elmqvist som är verksamhetsledare på Odling i balans. Odling i balans är en förening som består av lantbrukare, rådgivare och organisationer. De har under en tid drivit projektet SamZon där Odling i Balans strävar efter att öka den biologiska mångfalden, skydda naturen och samtidigt gynna lantbrukaren. SamZoner är ett nytt begrepp för avsatta jordbruksarealer som ska agera som skyddszoner och är myntat av Odling i Balans. För att uppnå detta har de tagit fram olika fröblandningar som testats på pilotgårdar. Målet med vårt projekt är att se likheter och skillnader i hur aktörerna ser på projektet SamZon. Sju olika aktörer som är involverade i projektet intervjuades och materialet resulterade i sex olika teman: aktörernas syn på projektet Samzon, miljömålen, ekonomiska intressen, biologisk mångfald, samarbeten och utmaningar. Aktörerna som intervjuades var Jordbruksverket, Lantmännen, Havs- och vattenmyndigheten, Lantbrukarnas riksförbund, Sveriges lantbruksuniversitet, Världsnaturfonden och Kemikalieinspektionen. Några av samsynerna mellan aktörerna som har stor betydelse är biologisk mångfald och samarbete. Det allra viktigaste är att öka intresset hos lantbrukarna så att de vill utföra åtgärder som gynnar ekosystemtjänster samt att de ska få ersättning för sitt arbete. Flera av aktörerna ansåg också att projektet SamZon bygger på flera av miljömålen. Resultatet har även visualiserats i en bild kopplat till de olika teman.

ABSTRACT

The client of this student project is Helena Elmqvist, who is the project manager at Odling i Balans. Odling i Balans is an association consisting of farmers, advisers and organizations. They have for some time been running the SamZon project, where Odling i Balans strives to increase biodiversity, protect nature and at the same time benefit the farmers. SamZoner is a new concept for allocated agricultural land that will act as protection zones created by Odling i Balans. To achieve this, they have developed various seed mixtures that have been tested on pilot farms. The goal of our project is to see similarities and differences in how the stakeholders view the project SamZon. Seven different stakeholders involved in the project were interviewed and the material resulted in six different themes: stakeholders view on the SamZon project, the environmental goals, financial interests, biodiversity, collaborations and challenges. The stakeholders that were interviewed were Jordbruksverket, Lantmännen, Havs- och vattenmyndigheten, Lantbrukarnas riksförbund, Sveriges lantbruksuniversitet, World Wildlife Fund and Kemikalieinspektionen. Some of the commonalities between the stakeholders that are of great importance are biodiversity and collaboration. The most important thing is to increase farmers' interest in providing land for ecosystem services and to receive compensation for their work. Several of the stakeholders also felt that the SamZon project was based on several of the environmental goals. The result was also visualized in an image linked to the themes.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Problemformulering.....	3
1.3 Syfte & Mål.....	3
1.4 Begrepp	3
2 METOD.....	4
2.1 Tillförlitlighet	4
3 RESULTAT OCH DISKUSSION	4
3.1 Aktörernas syn på projektet SamZon	4
3.2 Miljömålen.....	6
3.3 Ekonomiska intressen.....	7
3.4 Biologisk mångfald.....	8
3.5 Samarbete	9
3.6 Utmaningar	10
3.2 Slutsats	11
3.3 Visuellt bild.....	12
4 REFERENSER	13
BILAGA 1 (INTERVJUFRÅGORNA)	15

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

För att andra målgrupper än de involverade i projektet SamZon ska få en förståelse för vårt projekt kommer vi börja med att beskriva varför projektet SamZon har kommit till. Skydds-zoner är en avsatt del av åkermarken som ska skydda närliggande vatten från närings- och växtskyddsläckage. Skydds-zoner är jordbruksmark som satts ur produktion och fungerar som en miljöåtgärd, vilket gör den till en stödberättigad åtgärd inom CAP-systemet. Bildandet av skydds-zoner grundar sig i den överanvändning av gödselmedel och växtskyddsmedel som sedan 1950-talet haft negativa konsekvenser för miljön (Jordbruksverket, 2019 A; CKB, 2019). Odling i Balans har drivit ett flertal miljörelaterade projekt på pilotgårdar runt om i Sverige (Odling i balans, u.å, A). Projektet SamZon är en utökning av arbetet med skydds-zoner och deras beteckning på zonerna kallas SamZoner. SamZoner både främjar ett rikt odlingslandskap och skyddar miljön från de negativa effekter som lantbruket orsakat och riskerar att orsaka idag. SamZonerna har många funktioner och gynnar framförallt biologisk mångfald (Odling i balans, u.å, B). SamZoner gynnar samtidigt en god produktivitet i lantbruket och för lantbrukaren. Projektledaren för projektet SamZon är Helena Elmqvist. Många aktörer är inblandade i projektet i form av myndigheter, organisationer och företag. Projektet SamZon har pågått sedan 2018 och väntas avslutas 2020. Helena Elmqvist är vår beställare och vår ingång i projektet är aktörernas involvering i projektet SamZon. Helena saknar aktörernas bild av projektet, vilka ingångar de har och vilka nyttor de ser med projektet och om de skiljer sig mellan aktörerna. Genom ett urval valdes ett antal aktörer ut för en intervjustudie som syftade till att utröna aktörernas syn på projektet SamZon:

- Johan Wallander på Jordbruksverket (JBV)
- Per-Johan Löf på Lantmännen (LM)
- Susanna Hogdin på Havs- och vattenmyndigheten (HaV)
- Lars-Erik på Lantbrukarnas riksförbund (LRF)
- Helena Aronsson på Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU)
- Ola Jennersten på Världsnaturfonden (WWF)
- Mats Allmyr på Kemikalieinspektionen (KEMI)

1.2 Problemformulering

I ett tidigare skede har organisationen Odling i Balans tillsammans med lantbrukare provat att odla kantzoner med örter och gräs för att skydda, främja miljön och samtidigt gynna produktionen. I projektet SamZon är det många aktörer inblandade med olika mål vilket kan göra att projektet riskerar att dra åt olika håll. Helena Elmqvist har ingen tydlig översikt över aktörernas syn på projektet. Det behövs därför en översikt över deras målbilder. Vårt uppdrag blir att ta fram en kartläggning över hur aktörerna ser på projektet SamZon. Helena Elmqvist har tilldelat projektgruppen några punkter som projektgruppen kunde tänkas arbeta med.

- Vilka är aktörernas roll i projektet SamZon?
- Vad har de för mål och tankar kring SamZoner?
- Vilket samverkansutrymme finns?

1.3 Syfte & Mål

Målet med vårt projekt är att genom en intervjustudie identifiera likheter och skillnader i de utvalda aktörernas perspektiv på SamZon. Huvudprojektet är i sin slutfas och väntas lanseras i början av 2020, därav anser projektbeställaren att det är viktigt att de inblandade aktörerna har en gemensam bild av vad projektet SamZon är. Syftet med gruppens uppgift är att samla in och sammanställa material från inblandade aktörer och skapa en visuell bild av resultatet.

1.4 Begrepp

Biologisk mångfald - Naturvårdsverkets tolkning av FN konventionens definition om vad biologisk mångfald är: "Biologisk mångfald är variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung, inklusive från bland annat

landbaserade, marina och andra akvatiska ekosystem och de ekologiska komplex i vilka dessa organismer ingår; detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem” (Naturvårdsverket 2018).

Miljömål - Sveriges riksdag bestämmer över generationsmålet och de 16 miljömål som är uppsatta för att driva miljöarbetet framåt. Generationsmålet handlar om vilka åtgärder som ska vidtas för att uppnå miljökvalitetsmålen inom en generation (Naturvårdsverket 2019).

Aktörer - I rapporten syftar vi till verksamma organisationer, myndigheter eller företag i projektet SamZon.

Skyddszoner - när vi använder begreppet skyddszoner i rapporten syftar vi till alla former av skyddszoner som ger ersättning till lantbrukare via SAM-ansökan.

SamZoner - När vi skriver om SamZoner i rapporten syftar vi till OiB:s definition av skyddszoner i projektet SamZon.

2 METOD

Studien har använts sig av kvalitativa forskningsmetoder med semistrukturerade intervjufrågor (bilaga 1), vilket är att ställa frågor till intervjupersonen och låta denna tolka dessa utifrån sin egen verklighet (Bryman & Bell, 2015). Urval av intervju personer och utveckling av intervjuguide har skett i samråd med uppdragsgivaren. Intervjufrågorna (bilaga 1) syftar till att hjälpa intervjupersonen att få kontakt med och orientera sig i sina erfarenheter av nytta och problem med skyddszoner samt av projektet SamZon. När det fanns behov av att fördjupa eller förtydliga intervju personernas svar ställdes följdfrågor. Intervjuerna spelades in och sammanfattades. Aktörerna som valdes ut arbetar och representerar en organisation, företag eller myndighet som är involverade i SamZon-projektet och var föreslagna av beställaren.

Vi genomförde intervjuerna tillsammans där ca hälften var aktiva med intervjufrågorna och andra hälften antecknade. Detta gav oss en gemensam bild av intervjuerna då vi kunde dela våra tolkningar. Efter varje intervju genomfördes en sammanställning och därefter togs olika teman fram från materialet. Det resulterade i sex teman: aktörernas syn på projektet Samzon, miljömålen, ekonomiska intressen, biologisk mångfald, samarbeten och utmaningar. Efter tematisering och sammanställning skapades en visuell bild av aktörernas olika syn utifrån tema.

2.1 Tillförlitlighet

Det intressanta för studien var aktörens perspektiv på projektet SamZon och den nytta och de problem som de anser att SamZoner medför. Aktörerna representeras av intervju personer som har olika personliga åsikter och engagemang i projektet SamZon. Detta kan komma att påverka resultatet vilket vi har tagit i beaktande vid sammanställningen. Vid varje intervju har aktörerna blivit tillfrågade om de är bekväma med att bli inspelade och om citat kunde användas i rapporten. Vi har valt att inte göra aktörerna anonyma i rapporten då alla aktörer redan känner till varandra.

3 RESULTAT OCH DISKUSSION

Här presenteras först de sex teman som intervjumaterialet resulterade i och sist den visuella bild som tagits fram ur intervjumaterialet.

3.1 Aktörernas syn på projektet SamZon

Jordbruksverket

Det som gör projektet intressant för JBV är multifunktionaliteten i de skyddszoner som OiB vill ta fram. Det vill säga att den inte enbart bevarar biologisk mångfald utan kan minska näringsläckaget. Johan beskrev detta som: ”det är att kombinera flera olika saker på samma områden som är det viktiga”. Jordbruksverket arbetar inte med projektet i den dagliga verksamheten, däremot ser de metoden med skyddszoner som en del av integrerat växtskydd (IPM) (Jordbruksverket, uå). Johan anser att zonens funktion ska leda till att ”förebygga

växtskyddsproblem och då är zoner väldigt bra då man kan gynna insekter eller organismer som angriper skadegörare på fälten. Och genom att stärka det biologiska försvaret mot skadegörare så slipper man använda så mycket växtskyddsmedel". Jordbruksverk hoppas att arbetet i projektet SamZon ska leda till utveckling av bättre fungerande zoner som kan medverka till att vända den negativa trenden med minskad biologisk mångfald. Detta vill de ska ske tillsammans med minskat näringsläckage och användning av växtskyddsmedel.

Lantmännen

I projektet SamZon är LM en av de stora finansiärerna och de strävar efter att projektet ska främja biologisk mångfald. Lantmännen ser projektet SamZon som en vidareutveckling av de befintliga skyddszonerna och hoppas på att det ska resultera i ökat skydd mot växtnäringsläckage och ökad biologisk mångfald. Utöver de ekologiska effekterna strävar de efter att få ekonomi på projektet SamZon. Per-Johan nämner två ingångar som LM kan använda sig av för att få tillbaka pengarna de investerat i projektet. Det första är att conceptualisera SamZoner i lantbruket så att LM kan nyttja mervärdessförsäljning. Det andra är att man vill sälja rådgivning och fröblandningar till lantbrukare.

HaV

Havs- och vattenmyndigheten har två funktioner i projektet SamZon. Dels vill de att man tar fram skyddszoner som kan minska ytavrinningen, erosion, spridning av bekämpningsmedel samt begränsa näringsläckage utan att påverka lantbrukaren på ett negativt sätt. Det är en miljöfrämjande ingång på projektet. Deras andra ingång är som experter på sitt område inom ytvattenavrinning och vattendrag. De har tagit fram en broschyr tillsammans med Naturvårdsverket, som ska vägleda arbetet med skyddszoner och vattenavrinning.

LRF

Projektet SamZon är relevant för LRF eftersom de representerar hela näringen. Det ligger i deras intresse att projektet SamZon blir bra. Projektet SamZon har potential att förändra det svenska odlingslandskapet. Lantbrukarnas riksförbunds huvudsakliga ingång i projektet är att se över lagstiftningen och se till att de nya regelverken fungerar ute på gården. De strävar också efter att skapa ett intresse hos lantbrukare så att de motiveras att anlägga skyddszoner som de kan söka miljöersättning för (Jordbruksverket, 2019 B). Mot samhället och konsumenterna kommunicerar LRF att zonerna fyller en "god funktion med bra miljöåtgärder", till exempel mindre kemikalieanvändning i fält, minskat näringsläckage och ökad biologisk mångfald. Lantbrukarnas riksförbund har också en politisk ingång i projektet. De vill att projektet SamZon ska bli en del av EUs jordbrukspolitik och att lantbrukaren ska få ersättning för SamZonerna.

SLU

Sveriges lantbruksuniversitet har varit med sedan projektet började och har rollen som vetenskaplig expert. Helena Aronsson är SLU:s representant i projektet och forskar om jordbrukets miljöpåverkan med fokus på näringsläckage av fosfor och kväve. För SLU är detta ett tydligt innovationsprojekt. Ett av kraven för att få stödet från Europeiska innovationspartnerskapet (EIP) är att projektet ska resultera i någonting unikt och innovativt. Enligt Helena ska SamZonerna vara multifunktionella och kunna minska bl.a. näringsläckage. Helena anser att skyddszonerna borde vara mer gårdsanpassade. För att få bidrag för skyddszonerna ska dessa anpassas efter gårdens biologiska sammansättning.

WWF

Enligt Ola på WWF är biodiversitet viktigt och det är något de arbetar mycket med. Det är av den anledning som projektet SamZon är intressant för dem. Ola nämnde att det traditionella odlingslandskapet med naturbetesmarker håller på att försvinna och det gör projektet SamZon intressant då de kan vända den negativa trenden i landskapet och få in flera ekosystemtjänster. Långsiktigt hoppas de att jordbrukspolitiken har anammat OiB:s version av skyddszoner och att lantbrukaren kan få stöd för dem. Det WWF bidrar med i projektet är att de tar fram fröblandningar som ska testas på pilotgårdarna. Tanken med deras fröblandningar är att de ska gynna olika arter beroende på vad lantbrukaren är intresserad av och vad som passar platsen.

KEMI

Kemikalieinspektionen är inte så involverade i projektet utan har rollen som sakkunnig om kemikalieanvändningen i jordbruket och hur det påverkar miljön och de organismer som lever där. Utifrån de känsliga arterna sätter de upp villkor som ska skydda de arterna. Däremot berättade Mats att de var positivt inställda till projektet och alla initiativ till att skydda och öka biologisk mångfald är bra.

3.2 Miljömålen

Jordbruksverket

Johan på JBV berättade att de arbetar mycket med miljömålen och är ansvarig myndighet för miljömålet Ett rikt odlingslandskap. Ett rikt odlingslandskap är ett av Sveriges miljömål och Riksdagens definition är "Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks" (Sveriges miljömål, u.å A). Vårt jordbrukslandskap är en produkt av hur människan brukat jorden under lång tid. Det har skapat en unik miljö för vissa växt- och djurarter. Jordbruksverket vill bevara den unika miljön genom att bedriva ett jordbruk som gynnar och stärker dessa arter men också fungerar ekonomiskt (Sveriges miljömål, u.å A). Johan berättade också att de arbetar med miljömålen Ingen övergödning, Begränsad klimatpåverkan och andra vattenrelaterade mål.

Lantmännen

Per-Johan berättade att LM arbetar med miljömålen och att de har en hel avdelning som arbetar med hållbarhetsfrågor men att de inte följer miljömålen "slaviskt". Däremot är det inte alla miljömål som passar LM:s arbete. Projektet SamZon är relevant för miljömålet Ett rikt växt- och djurliv. Ett rikt växt- och djurliv är ett av Sverige miljömål och handlar om att man vill bevara den biologiska mångfalden (Sveriges miljömål, u.å B).

HaV

Susanna som arbetar på HaV berättade att de arbetar med miljömålen men det pågår inget "praktiskt arbete" med dem utan att man försöker uppnå dem genom t.ex. lantbruksstöd och lagstiftning. De försöker också inom ramen för miljömålen se vad man kan nå med frivillighet respektive regler. På HaV:s hemsida kan man läsa om deras uppdrag där det står att de har "ett särskilt ansvar för att samordna uppföljningen av de tre miljömålen: Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård" (Havs och vattenmyndigheten, 2019).

LRF

Lars-Erik på LRF berättade att de har en hel enhet som hanterar de olika miljömålen. De arbetar bland annat med livsmedelsstrategin för att öka den svenska livsmedelsproduktionen och parallellt uppfylla miljömålen. SamZoner kan bidra till LRF:s arbete med miljömålen genom att det blir tydligt vad som görs av lantbrukarna. Det blir mer synligt ute på fälten med blommande fältkanter och fältbrunnar med blommor runt istället för fånggrödor som inte syns lika tydligt för allmänheten. Lars-Erik ser en möjlighet att få med hela kedjan; produktion, konsumtion och miljömålen genom projektet. Som ersättningen ser ut idag är det svårt att kombinera miljömål med produktionsmål men med ett nytt koncept skulle det kunna bli möjligt.

SLU

Helena Aronsson på SLU berättade att miljömålen är drivkraften i projektet SamZon och styrkan i projektet blir att det grundar sig i flera miljömål såsom Ingen övergödning och Ett rikt växt- och djurliv. En annan drivkraft är också vattendirektivet. Vi tolkar det som att Helena menar EU:s vattendirektiv som syftar till att skydda vatten i Europa och se till att det håller god kvalitet och hindra att vattnet försämras (EUR-Lex, 2017).

WWF

Ola berättade att WWF arbetar med flera av miljömålen, bland annat målet Ett rikt odlingslandskap och mål som berör våtmarker, skog, Östersjön och biologisk mångfald. Vi tolkar det som att Ola menar att WWF arbetar med målen Myllrande våtmarker, Levande skogar, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ett rikt växt- och djurliv. Ola tror inte att projektet SamZon påverkar WWF:s arbete med miljömålen nämnvärt men däremot tror han att WWF påverkar projektet SamZon desto mer. Ola nämnde också att WWF är en väldigt stor organisation och att SamZon är ett relativt litet projekt som de jobbar med bland många stora.

KEMI

Mats på KEMI berättade att de jobbar utifrån miljömålet Giftfri miljö. Kemiska ämnen som människan har skapat kan påverka oss och den biologiska mångfalden negativt. Till exempel kan vissa ämnen agera hormonstörande på oss människor och kan stanna kvar i naturen länge innan de bryts ner. Giftfri miljö handlar om att man ska minska risken som farliga kemiska ämnen kan innebära för människor och den biologiska mångfalden (Sveriges miljömål, u.å C).

3.3 Ekonomiska intressen

Jordbruksverket

Det finns inget eget ekonomiskt intresse hos JBV men Johan påpekar den ekonomiska vikten för lantbrukarna, "Jag tror att många missar att lantbruk är en ekonomisk verksamhet, det är företagande, det ska gå runt och man måste kunna leva på det, och då måste mycket av de vi kan göra på frivillig basis också fungera i det sammanhanget." Projektet SamZon skulle kunna leda till en bättre utformad och anpassad kantzonen till jordbruket. Den nya utformningen kan leda till nya underlag för dagens ersättningssystem. För lantbrukarna kan det innebära att de kan anlägga en skyddszon som fyller en större funktion i deras jordbruk. Går det att visa på en lönsamhet för lantbrukaren genom projektet, att de kan minska sin användning av växtskyddsmedel och andra åtgärder, skulle det bli mer intressant för lantbrukaren. Får de även ut en ersättning för skyddszonen skulle lantbrukaren kunna gå med vinst och därmed gärna avsätta areal för ändamålet.

Lantmännen

Lantmännens ekonomiska intresse för projektet SamZon är stort och de är en stor finansiär till projektet. Bland annat ser de en ekonomisk vinst i att få fram ett bra odlingskoncept och bra fröblandningar som lantbrukare är villiga att betala för. Dessutom vill de få konsumenter att köpa deras produkter som mjöl och bröd. Idag ökar intresset för miljön mer och mer och Per-Johan ser en möjlighet att utnyttja detta genom att leverera produkter med en högre miljöstandard till ett pris som konsumenten är villig att betala för. Samtidigt som de ska kunna konkurrera med mjölproducenter och mjölmärkningar som basic, premium och ekologiskt.

HaV

Projektet SamZon är inget som HaV ser någon ekonomisk vinning i. Susanna nämner att de arbetar med att titta på vilka krav som kan ställas i lagstiftningen för skyddszoner generellt. Kraven skulle då ställas utifrån om det finns behov av att motverka ytavrinning och erosion som i sin tur påverkar närliggande vattendrag. Susanna nämner även att skulle ett krav lagstadgas skulle lantbrukaren gå miste om ersättningen för skyddszonen. Detta är något som HaV vill undvika då de tycker att det är viktigt att lantbrukare kan få ersättning om de avsätter en del av jordbruket till SamZonerna.

LRF

Lantbrukarnas riksförbund ser inget eget ekonomiskt intresse i projektet SamZon men belyser hur viktigt det är att göra det ekonomiskt för lantbrukarna. Lars-Erik nämner även att LRF ser positivt på skyddszoner som en ersättningsform inom EU:s jordbrukspolitik. Han poängterar även att ersättningen måste vara tydlig så att lantbrukare inte riskerar att bli återbetalningsskyldiga p.g.a. otydliga regler. För LRF är det lantbrukarna som är i fokus. För dem ligger den största tyngdpunkten på hur SamZoner kan göras ekonomiskt lönsamma och intressanta för lantbrukarna.

WWF

Världsnaturfonden är med som finansiärer till projektet SamZon men har inget ekonomiskt intresse i projektet SamZon. För WWF är arbetet med den biologiska mångfalden den viktigaste delen av projektet, däremot ser Ola att det finns ett ekonomiskt intresse hos lantbrukarna. För att projektet ska tillämpas av lantbrukarna och bli en framtida del i jordbruket måste det vara ekonomiskt.

SLU

Sveriges lantbruksuniversitet har inget ekonomiskt intresse för projektet SamZon. Helena Aronsson tycker att det är viktigt att lantbrukarna får betalt för insatserna de gör för miljön. Det skulle vara bra om projektet SamZon kunde få till nya sätt som är mer specifika för olika typer av jordbruk i den ersättning som finns. Lantbrukaren skulle kunna få mer nytta av skyddszonen om den kan utformas mer efter det egna jordbruket. Naturliga fiender minskar användningen och behovet av kemikalier och pollinatörer hjälper till att öka grödornas avkastning. På så vis kan SamZoner bli ekonomiskt för lantbrukarna, inte bara utifrån den ersättning som betalas ut. De ekonomiska intressena som SLU kan se i projektet SamZon är lantbrukarnas och flera av de samarbetande aktörernas, såsom Lantmännen och YARA. Helena kan se att framtagandet av ett nytt koncept kan bidra till nya möjligheter inom jordbruket och den ersättning som finns idag.

KEMI

Mats på KEMI nämner att eftersom KEMI är en myndighet har de inte några ekonomiska intressen i projektet SamZon. Mats kan däremot se att det finns andra aktörer inom projektet som har det, som tex. fröblandningsföretag. Han nämner även att lantbrukarna har ett ekonomiskt intresse och att ersättning behövs då de avsätter odlingsareal för skyddszonerna.

3.4 Biologisk mångfald

Jordbruksverket

Jordbruksverkets huvudfråga är att öka den biologiska mångfalden och på så sätt utveckla rika odlingslandskap. Växtskyddsmedel och växtnäring är andra viktiga frågor som JBV arbetar med att utveckla. Då JBV arbetar med flera miljömål vore det optimala att hitta lösningar där arbetet kring alla målen arbetar inom samma område. Då skulle man kunna samarbeta/kommunicera om vilka åtgärder som gynnar eller missgynnar olika miljömål och på så sätt få fram en bra lösning passande flera miljömål. Till exempel med en minskad användning av växtskyddsmedel kommer den biologiska mångfalden att gynnas. Johan påpekade detta under intervjun "Det är inte bara frågan om växtskyddsmedel eller växtnäring utan att man dessutom kan få effekt på biologisk mångfald i samband med andra intressefrågor. Det är att kombinera flera olika saker på samma områden som är det viktiga". Det JBV vill uppnå med SamZoner är att vända den negativa trenden med biologisk mångfald. De är medvetna om att de inte kommer kunna lösa problemet men att det kan öka den biologisk mångfalden i odlingslandskapen. Jordbruksverket har redan ändrat i en hänsynsföreskrift som varit intressant för projektet SamZon. Johan hoppas att SamZoner har en påverkan på miljömålen som gör att JBV försöker hitta flera sätt för hur man ska göra och finna den kunskap som behövs för att gynna ett rikt odlingslandskap, biologisk mångfald men även andra miljömål som övergödning.

Lantmännen

Lantmännens utgångsläge i projektet SamZon är att gynna biologisk mångfald då vi i Sverige är väldigt effektiva i jordbruket med en intensiv produktion, men risken finns att man utrotar vissa organismer. Det beskrivs av Per-Johan som "ett biodiversitetsprojekt och rör sig mot miljömålet som handlar om biologisk mångfald och arter som lever i vårt odlingslandskap som är beroende av oss". De har tidigare arbetat med ett forskningsprojekt som innebar att placera lärkrutor i sädesfält med inventeringar och uppföljning vilket visade fantastiska effekter med en påföljd av ökad mängd sånglärkor. Projektet SamZon kändes då som ett naturligt steg i utvecklingen av skyddszoner. Per-Johan poängterade detta "Det gäller att bli lite mer smart när det kommer till att jobba med zoner". För att få en effekt krävs det stora arealer vilket påverkar odlingens klimatprestanda. Varje kvadratmeters koldioxidavtryck försämras om det inte sker någon produktion på dem. Projektet SamZon vill främja att lantbrukarna planterar mycket blommor i skyddszonerna. En reflektion från LM är huruvida blommor bidrar till biologisk mångfald och vilka arter som gynnas.

HaV

Havs- och vattenmyndigheten arbetar och är kunniga inom vattenskyddsområden samt övergödning och bekämpningsmedel. Susanna sade "Däremot är jag inte jätteinsatt i er fråga kring skyddszonerna mer än att de fyller en viktig funktion för biologisk mångfald och näringsläckage i och invid vattendrag". Havs- och vattenmyndighetens roll är att ta fram underlag för vad som kan krävas eller stödjas i lagstiftning för skyddszonerna. Några kollegor på HaV jobbar med vattendirektiv och bevarande av arter vilket kan ha en koppling till projektet SamZon men Susanna själv är inte involverad i projektet. De såg det dock som viktigt att lantbrukarna ska få ersättning för de skyddszoner som de anlägger.

LRF

Skyddszoner är relevanta för LRF då de skyddar vattendrag mot näringsläckage men kan idag även utformas för att bevara biologisk mångfald. De arbetar med skyddszonerna utifrån JBV:s föreskrifter där de diskuterar vilken roll skyddszoner ska få i den nya jordbrukspolitiken vilket Lars-Erik uttryckte sig genom "Skyddszoner är ett intressant sätt att utveckla det svenska jordbruket där man kan få en bättre koppling mellan miljö och produktion". Lantbrukarnas riksförbund hoppas att projektet SamZon tillsammans med liknande projekt ska kunna kraftigt öka andel hektar som avsätts till skyddszonerna. För LRF är det viktigt att skapa ett intresse för lantbrukare så att de ska vilja söka ersättningen. Blommande fältkanter och fältbrunnar kommer göra det mer tydligt för allmänheten att lantbrukarna arbetar för en ökad biologisk mångfald.

SLU

Projektet SamZon ska samla på sig kompetens från flera olika områden där biologisk mångfald och pollinerare har fått stort utrymme. Helena Aronsson tycker det är mycket fokus på biologisk mångfald men hon hade gärna sett mer inriktning på fosfor och mark. Då miljömålen som t.ex. Ingen övergödning och Ett rikt växt- och djurliv är grunden till drivkraften i projektet ligger det alltid i bakgrunden för dem som påverkan.

WWF

Ola brinner starkt för ämnet skyddszoner då det bidrar till den biologiska mångfalden. Med en ökad hotbild och minskade populationer håller de traditionella odlingslandskapet med naturbetesmarker på att försvinna. Biodiversitet är något WWF arbetar mycket med och därför är skyddszoner väldigt aktuellt för dem. Projektet Samzon är därför intressant eftersom deras mål är att vända den negativa trenden av biologisk mångfald och få in mer ekosystemtjänster. Ola försöker inkludera Samzoner i sitt jobb genom ex. artiklar han skriver. Han tycker även det är viktigt att få lantbrukarna att tycka det är roligt att arbeta med Samzoner.

KEMI

Kemikalieinspektionen reglerar användandet av växtskyddsmedel så det inte påverkar miljö- och hälsoskyddet. Idag finns verktyg att skydda den biodiversitet som redan finns men inget verktyg för att främja det som inte finns. Kemikalieinspektionen jobbar utifrån riskbedömningar där de ser hur den kemiska användningen påverkar olika arter i jordbrukslandskapet. Utifrån resultaten av dessa undersökningar sätter de upp villkor för att skydda de arter som är mest känsliga. Kemikalieinspektionens perspektiv på SamZoner är "för att kunna skydda biologisk mångfald behöver den biologiska mångfalden också öka". Mats ser på skyddszoner ur ett större perspektiv och har även tittat på andra projekt som jobbar med skyddszoner för att öka den biologiska mångfalden.

3.5 Samarbete

Jordbruksverket

Jordbruksverket har enligt Johan inte något direkt samarbete med projektet SamZon eller dess aktörer, men för projektet SamZon är JBV en viktig aktör. På JBV hemsida kan vi läsa att "Jordbruksverket är Sveriges förvaltningsmyndighet inom jordbruk, fiske och landsbygd"(Jordbruksverket 2019 C). De jobbar för att Sverige ska kunna producera mat på svensk jordbruksmark. När det kommer till samarbete kring de avsatta skyddszoner i odlingslandskapet, sker det i första hand enligt Johan med Naturvårdsverket, Länsstyrelsen och Rikssantikvarieämbetet. Fokus för samarbetet ligger framförallt på kommunikationen med lantbrukarna som ska följa lagar och förordningar. Enligt Johan behövs det bättre samarbete inom och mellan myndigheter, idéella föreningar och framförallt mellan myndigheter och lantbrukarna. Johan tycker att lantbrukarna ska känna sig delaktiga och i bästa fall driva förbättringsåtgärder.

Lantmännen

Lantmännen är drivande och mycket involverade i projektet SamZon. Per-Johan nämner flera aktörer i projektet SamZon men inte så mycket om samarbete dem emellan. Det som framhävs är samarbetet med forskarna och att LM har många samarbetsprojekt som de är finansiellt och företagsmässigt involverade i och att de där har bra kontakt och för en bra dialog.

HaV

Havs- och vattenmyndigheten har idag inget direkt samarbete med projektet SamZon. De har en expertroll när det kommer till att ta fram underlag för vad man kan kräva/stödja i lagstiftning angående skyddszoner i jordbruket. SamZon som projekt kommer dock ibland på tal när det gäller samtal mellan myndighet-myndighet eller myndighet-näringsliv. Vår tolkning är att ett förbättrat samarbete och informationsutbyte mellan myndigheter kan gynna denna typ av projekt. På så sätt hade SamZoner kunnat implementeras lättare i svenskt jordbruk.

LRF

Lantbrukarnas riksförbund har i dagsläget inte något direkt samarbete med projektet SamZon eller dess aktörer. Lars-Erik poängterar däremot att samarbete mellan aktörerna är viktigt för att ett projekt som SamZon ska kunna lyckas och det finns alltid utrymme för förbättring. Idag finns olika myndigheter kopplade till projektet som normalt inte skulle ha arbetat med frågan bl.a KEMI, JBV och Länsstyrelsen. Lars-Erik säger dessutom att desto fler som tycker att idén är bra och samarbetar ju lättare kommer det bli att få genomslag för projektet SamZon.

SLU

Helena Aronsson tycker att samarbetet går bra inom projektet och nämner framförallt mötet med rådgivarna och pilotgårdarna som givande. Ett av SLU:s mål är att föra en dialog mellan forskare och lantbrukare. Dessutom anser Helena att mötena med rådgivarna och lantbrukarna ger värdefull input. Helena nämner att SLU är en aktör som ligger i periferin i projektet i sin roll som expert. Om SLU blivit mer involverad så hade Helenas roll som samverkanslektor gjort att hon kunnat sprida projektet SamZon till kollegor bättre. På så sätt hade ett ökat samarbete med fler träffar och mer information om vad som händer i projektet varit önskvärt.

WWF

Ola poängterar att WWF i första hand är finansär i projektet SamZon men att han själv är väldigt engagerad i projektet och samverkar med flera av aktörerna. Han har en god relation med Helena Elmqvist i hennes roll som projektledare och även med Hushållningssällskapet. Samarbetet fungerar bra idag och Ola är nöjd med antalet aktörer de samarbetar med. Det hade dock varit önskvärt att utöka de 1-2 mötena som nu sker årligen. Ola tycker att det viktigaste för projektet är att lantbrukarna står i fokus.

KEMI

Kemikalieinspektionen har inget direkt samarbete i projektet SamZon men samarbetar med OIB och har en expert- och referensroll i projektet. De ser den kommande workshopen om biologisk mångfald som en form av samarbete som kan bli långsiktigt. Där kommer flera av aktörerna i projektet SamZon och andra aktörer att samarbeta för den biologiska mångfalden.

3.6 Utmaningar

Jordbruksverket

Johan som intervjuades på JBV ser en utmaning i att regelverket inte får bli för krångligt och komplext kring SamZonerna. Detta eftersom det kan försvåra för lantbrukarna och det skulle medföra att man måste utföra kontroller för att se till att lagstiftningen följs. Jordbruksverket anser att projektet SamZon är ett viktigt projekt som behövs och därför är det viktigt att lantbrukare inte blir avskräckta av för mycket regler.

Lantmännen

En utmaning som Per-Johan ser med projektet SamZon är att kolla på hur stora arealer som behövs för att få en effekt. Det behövs troligen stora arealer vilket påverkar klimatprestandan på odlingen. För varje kvadratmeter man tar bort ur produktion försämras koldioxidavtrycket för just den åkern vilket inte ser bra ut. En annan utmaning är att man måste fråga sig vilken biologisk mångfald man vill ha, de vanliga arterna eller de som är hotade. Ett problem kan också vara att man måste ha ett sätt att mäta den biologiska mångfalden. Det är viktigt att man kan mäta eventuella skillnader beroende på storlek, geografisk plats, förändring över tid o.s.v. på skyddszone för att kunna se förbättringar eller försämringar. Därför ser LM ett behov av att utveckla nya mätmetoder.

HaV

En utmaning som Susanna på HaV ser med projektet SamZon är att få skyddszonerna att fungera i praktiken. Dessutom behöver lantbrukarna uppmanas till att implementera skyddszonerna på sina marker på egen vilja. Det krävs viss skötsel av skyddszonerna och lantbrukarna måste avsätta åkermark vilket kommer resultera i minskad inkomst.

LRF

Lars-Erik på LRF ser en utmaning i att JBV och Länsstyrelsen behöver ta fram regelverk som inte är för krångliga utan ska ha en viss flexibilitet. Om det har en viss flexibilitet kan det anpassas till det enskilda jordbruket och man kan ha en dialog med myndigheterna. Finns det för mycket regler kring SamZonerna kommer det leda till mycket kontroller. Kontrollerna kan leda till sanktioner och då kommer inte lantbrukarna att vilja söka ersättning eftersom att risken att behöva återbetala blir för stor. För att undvika detta behövs en bra dialog mellan de olika aktörerna och framförallt myndigheter enligt Lars-Erik.

SLU

Helena Aronsson på SLU berättade att en utmaning med projektet SamZon kan vara att eftersom det är många olika aktörer inblandade kan det bli ostrukturerat och rörigt. Det kan också göra att uppföljningen aktörer sinsemellan blir sämre.

WWF

Ola som intervjuades på WWF ser det som en utmaning att få ut konceptet SamZoner till lantbrukarna och få dem att vilja vara med på eget initiativ. Enligt Ola fanns det ett större intresse för biologisk mångfald har under en längre tid varit svalt men börjar bli mer aktuellt igen.

KEMI

Mats som intervjuades på KEMI ser det som en utmaning att få SamZoner att passa in i olika regel- och ersättningssystem. En annan utmaning är att det är svårt att avgöra hur stor del biologisk mångfald ska få i jordbruket och hur mycket mark som ska avsättas till detta. Det kan också vara svårt att få lantbrukare att frivilligt avsätta mark för SamZoner.

3.2 Slutsats

Aktörernas syn på projektet SamZon

De inblandade aktörerna har tillsammans fyra olika ingångar i projektet SamZon. De fyra ingångarna som gruppen identifierat är: ekonomisk, ekologisk, juridisk och politisk. Ur ett ekonomiskt perspektiv visade det sig att det bara vara LM som hade en vision av att de kunde tjäna pengar på skyddszonerna. Alla aktörer menade att detta projektet var bra utifrån ett ekologiskt perspektiv, dvs att man gör något som främjar miljön. För att få detta att fungera i praktiken krävs det att lagstiftningen är effektiv, vilket var en roll LRF tog sig an. Lantbrukarnas riksförbund och JBV var väldigt tydliga med för att få en lagstiftning krävs det politiska incitament. För att kunna påverka framtida beslut var därför aktörerna aktiva och engagerade i den nästkommande EU:s jordbrukspolitik.

Miljömålen

Det skiljer sig mellan de olika aktörerna är hur de arbetar med miljömålen. Samt hur aktörerna ser att projektet SamZon bidrar till deras arbete med miljömålen. Men de flesta verkar ändå se det som att projektet SamZon bidrar överlag till miljömålen och att flera av miljömålen är grunden för projektet SamZon. Vår tolkning är att Johan på JBV tror att projektet SamZon kan påverka Jordbruksverkets arbete med miljömålen. De har gemensamma mål och SamZoner är ett bra exempel på åtgärder som tex. kan gynna biologisk mångfald och minska näringsläckage. Genom att de genomfört åtgärderna på pilotgårdar kan resultatet verka som underlag till myndigheterna. Utifrån det som Per-Johan på LM berättade i intervjun drar vi slutsatsen att LM har en ganska specifik uppgift och därför passar inte alla miljömål dem utan de fokuserar mer på dem som berör odling i någon form.

Biologisk mångfald

Alla aktörer ser den biologiska mångfalden som grunden till projektet SamZon. Trots de inblandade aktörers olika fokus och koppling till biologisk mångfald har de alla ett intresse om att bidra till en bättre miljö. Havs- och vattenmyndigheten och KEMI verkar som experter i projektet SamZon med kunskap inom vattenrelaterade frågor och har ingen större påverkan kring frågor som rör biologisk mångfald. Sveriges lantbruksuniversitet som också har en expertroll tillför mer information kring biologisk mångfald vilket är viktigt för hur anläggningen och underhållet av skyddszonerna ska gå till. Jordbruksverkets huvudfråga är biologisk mångfald och arbetar därför mycket med hur man ska kunna utveckla enkla regler kring skyddszonerna för att underlätta för lantbrukarna samt förena arbetet med andra miljömål.

Ekonomiska intressen

De ekonomiska intressena skiljer sig bland alla aktörer. Det framgår att både LM och WWF har gått in som finansiärer i projektet. Lantmännen har ett eget ekonomiskt intresse medan det är viktigt att det blir ekonomiskt lönsamt för lantbrukarna enligt alla aktörer. Då lantbrukarna har en väldigt central roll för att SamZonerna ska kunna implementeras är det positivt att alla aktörer kan hitta lantbrukarnas koppling till projektet. Lantbrukarnas riksförbund och JBV är de som känns närmast kopplade till lantbrukarnas ekonomiska intresse.

Kemikalieinspektionen och HaV verkar däremot inte arbeta särskilt nära lantbrukarna men kan ändå se att behovet av att det betalas ut ersättning för skyddszonerna.

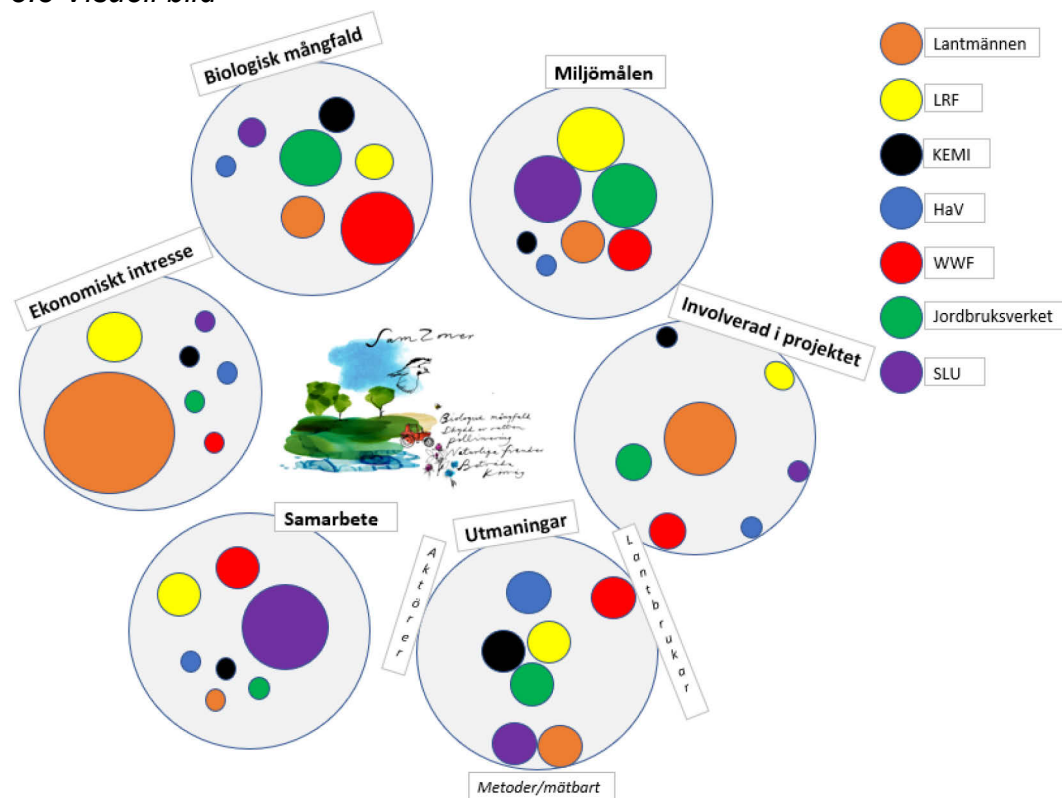
Kommunikation/Samarbete

Att skapa goda kommunikationsförutsättningar och ett bra samarbete är alltid en utmaning när det är många aktörer inblandade, speciellt när aktörerna kan vara geografiskt och intressebaserat långt ifrån varandra. Samarbetet i projektet SamZon har ändå fungerat bra för de som är involverade. Något som nämnts av flera är hur myndighetssamarbetet fungerar överlag och att det behöver förbättras. En reflektion som vi gjorde vid intervjun med WWF var att Ola inte tyckte att samarbetet i själva projektet SamZon var det viktiga. Vi tolkade Olas resonemang som att det viktiga var att projektet blir verklighet och att lantbrukarna får goda samarbetsmöjligheter med de olika aktörerna. Det skulle resultera i att både lantbrukarna och den biologiska mångfalden gynnas. Just den typen av samarbete som resulterar i att ett projekt som SamZon kan bli verklighet och att det gynnar lantbrukarna var någonting som vi tolkade som viktigt för flera av aktörerna.

Utmaningar

De olika aktörerna ser olika utmaningar med projektet SamZon men flera nämner att en specifik utmaning är att få lantbrukarna att vilja anlägga SamZoner. Det behövs en ersättning och en lagstiftning som inte gör det för svårt för lantbrukarna att följa. Vi tänker att om intresset för biologisk mångfald håller på att gå upp kan det bidra till att lantbrukare blir mer benägna till att implementera SamZoner. Vi fick uppfattningen utifrån intervjun med Helena Aronsson på SLU att problemet med projektet SamZon och andra projekt kan vara att när man väl kommer på vad man ska göra kastar man sig in i det utan tillräckligt underlag och allt går för fort fram, kanske p.g.a. tidsbrist i projektet. Det hade kunnat göras bättre om man kontinuerligt haft mer uppföljning mellan alla aktörer. Utifrån intervjun med Per-Johan på LM drar vi slutsatsen att en av deras största utmaningar är att kunna kommunicera konceptet SamZoner till konsumenter och därmed kunna ta mer betalt för sina produkter.

3.3 Visuell bild

Bilden visualiserar vår tolkning av aktörerna utifrån de olika teman som kom fram i intervjuerna. Aktörerna är färgkodade med avkodning till höger om bilden. Nedan finner ni förklaringar till cirklarnas storlek och position. De intervjuade refereras till som representanten.

Biologisk mångfald

Hur stor vikt representanten la på biologisk mångfald i relation till projektet SamZon under intervjun visualiseras genom cirklarnas storlek.

Miljömålen

Om representanten pratade mycket eller lite om hur aktören jobbar med miljömålen så är cirklarna större eller mindre.

Ekonomiskt intresse

Om representanten nämnde att aktören har något eget ekonomiskt intresse i projektet SamZon har cirklarna olika storlek. Större storlek innebär större ekonomiskt intresse.

Samarbete

Om representanterna ansåg att de samarbetar med andra aktörer i projektet SamZon var cirklarna större, annars mindre.

Utmaningar

Om aktören såg några utmaningar med SamZoner. Denna visualisering är polariserad utifrån de tre utmaningar som utmärkte sig i intervjumaterialet; aktörernas samarbetsmöjligheter, lantbrukarnas vilja och motivation till att anlägga SamZoner samt regler/mätbarhet/vetenskaplighet.

Involverad i projektet

Hur aktivt involverad aktören är i projektet SamZon, utifrån aktörens perspektiv, men även hur personligt involverad representanten har varit i projektet SamZon. Storleken visualiserar representantens engagemang och centreringen visualiserar aktörens.

4 REFERENSER

Bryman, A & Bell, E (2015). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Andra uppl. Stockholm: Liber.

EUR-Lex (2017). *God vattenkvalitet i Europa (EU:s vattendirektiv)* Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=LEGISSUM:l28002b> [2019-10-14]

Havs och vattenmyndigheten 2019. *Vi arbetar för levande hav och vatten*. Tillgänglig: <https://www.havochvatten.se/hav/uppdrag--kontakt/vart-uppdrag.html> [2019-10-14]

Jordbruksverket (u.å.). *Integrerat växtskydd*. Tillgänglig: <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/odling/vaxtskydd/integreratvaxtskydd.4.765a35dc13f7d0bf7c42af0.html> [2019-10-15]

Jordbruksverket(2019) A. *Jordbruket och övergödningen*. Tillgänglig:<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/miljoklimat/ingenovergodning/jordbruketochovergodning.4.4b00b7db11efe58e66b80001608.html>[2019-08-27]

Jordbruksverket (2019) C. *Nya Jordbruksverket*. Tillgänglig:<https://nya.jordbruksverket.se/4.7e64744b16ca5755caac28d6.html> [2019-10-15]

Jordbruksverket (2019) B. *Miljöersättning för skyddszoner*. Tillgänglig: <https://nya.jordbruksverket.se/4.230a345316ad9e1f48cbba7c.html> [2019-10-22]

KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel (CKB) (2019). *Bekämpningsmedel i ett historiskt perspektiv*. Tillgänglig: <https://www.sl.se/centrumbildningar-och-projekt/kompetenscentrum-for-kemiska-bekampningsmedel/information-om-bekampningsmedel-i-miljon1/bekampningsmedel-i-ett-historiskt-perspektiv/>[2019-08-30]

Lantbrukarnas riksförbund u.å *Bli medlem i LRF*. Tillgänglig: <https://www.lrf.se/om-lrf/bli-medlem/> [2019-10-14]

Naturvårdsverket (2018). *Biologisk mångfald*. Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Biologisk-mangfald/> [2019-10-17]

Naturvårdsverket (2019) . *Miljömålssystemet*. Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Miljomalssystemet/> [2019-10-15]

Odling i balans (u.å) A. *OiB start och historia*. Tillgänglig: <https://www.odlingibalans.com/om-oib/oib-start-och-historia-37710014> [2019-10-7]

Odling i balans (u.å) B. *SamZoner - multifunktionella skyddszoner*. Tillgänglig: <https://www.odlingibalans.com/projekt/samzon-37709980> [2019-10-07]

Sveriges miljömål (u.å) A. *Ett rikt odlingslandskap*. Tillgänglig: <http://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/ett-rikt-odlingslandskap/> [2019-10-14]

Sveriges miljömål (u.å) B. *Ett rikt växt- och djurliv*. Tillgänglig: <http://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/ett-rikt-vaxt-och-djurliv/> [2019-10-14]

Sveriges miljömål (u.å) C. *Giffri miljö*. Tillgänglig: <http://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/giffri-miljo/> [2019-10-16]

BILAGA 1 (INTERVJUFRÅGORNA)

Ca 30 minuter intervju

Vårt mål med intervjuerna:

- Ta reda på vilken bild aktören har av Samzoner.
- Analysera om det finns några gemensamma nämnare i dessa bilder.

Riktlinjer under intervjuerna:

- Styr frågorna om aktören svävar iväg
- Följ tidsplanen 30 minuter
- Försök vara så neutral som möjligt

Värdeord att leta efter/ vara uppmärksam på:

- Samzoner
- Biologisk mångfald
- Roller (i projektet)
- Samverkan

Intervjuupplägg

Vår introduktion:

Hej vi är...

Får vi spela in?

Får vi använda oss av citat?

Får vi använda ert namn i rapporten?

1. Vi är intresserade av att veta lite om dig och din roll på/i aktörsplatsen?
2. Vilken bild har aktören av zoner/ obrukade ytor på jordbruksmark?
3. Hur är Samzoner relevant för aktören?
4. Arbetar ni med Samzoner? Hur arbetar ni med Samzoner? Vad hoppas ni uppnå?
5. Vilka andra aktörer känner ni till som har intressen kopplade till Samzoner?
6. Hur påverkas ni av dem/de av dig? Har ni något samarbete med dem?
7. Tycker ni att det finns behov av att förbättra samarbetet mellan de olika aktörerna som berörs av zoner på åkermarken?
8. Vilka ekonomiska intressen ser ni i Samzoner?
9. Jobbar ni med något av miljömålen?
10. Kan samzoner ha någon påverkan/inverkan på ert jobb med miljömålen?
11. Hur påverkas ni av Samzoner?
12. Vilka utmaningar ser du med Samzoner, om det finns några?
13. Slutfråga: Har aktören någonting att tillägga?

Extrafrågor:

14. Alt. 1: Vad är ert mål med samzoner?
Alt. 2: Har ni något mål med samzoner?
15. Alt. 1: Vad kan ni ha för nytta av Samzoner?
Alt. 2: Har ni någon nytta av samzoner?
16. Hur arbetar ni med SamZoner?